

DINCOLO DE PLÂNGERE: CĂLĂTORIA UNEI VICTIME PRIN SISTEMUL DE JUSTIȚIE  
(BEYOND THE COMPLAINT: A VICTIM'S JOURNEY THROUGH THE JUSTICE SYSTEM)

Adrian HĂRĂȚĂU\*

Cristina-Elena ILIE\*\*

**Abstract**

*Procedurile penale sunt în mod tradițional adesea axate pe infracțiune și pe autorul acesteia, ceea ce duce la plasarea victimei în plan secund, în ciuda rolului său esențial în declanșarea și susținerea procesului judiciar. Acest articol analizează responsabilitatea generată de procesul judiciar și modul în care stereotipurile, precedentele judiciare și accentul disproporționat pus pe pedepsirea făptuitorului pot duce la marginalizarea victimei. În contextul creșterii alarmante a infracțiunilor împotriva vieții, integrității corporale și sănătății, în special împotriva femeilor, acest studiu evidențiază necesitatea unei abordări echilibrate care să acorde o atenție reală și eficientă tuturor participanților la procesul penal. Deși legiuitorul manifestă o preocupare constantă pentru îmbunătățirea cadrului de reglementare în vederea protejării eficiente a victimelor, sunt de remarcat și inițiativele recente care vizează consolidarea poziției acestora în cadrul procedurilor penale.*

**Cuvinte cheie:** victima infracțiunii, drepturile victimei, violență domestică, perspectivă victimologică, teoria eredității

**Abstract**

*Criminal proceedings are traditionally often focused on the crime and its perpetrator, which leads to the victim being placed in the background, despite their essential role in triggering and sustaining the judicial process. This article analyzes the responsibility generated by the legal process and how stereotypes, judicial precedent, and the disproportionate emphasis on punishing the perpetrator can lead to the marginalization of the victim. In the context of the alarming increase in crimes against life, bodily integrity, and health, especially against women, this study highlights the need for a balanced approach that gives real and effective attention to all participants in the criminal process. Although the legislator shows constant concern for improving the regulatory framework with a view to effectively protecting victims, recent initiatives aimed at strengthening their position in criminal proceedings are also noteworthy.*

**Keywords:** crime victim, victim's rights, domestic violence, victimological perspective, theory of heredity

---

\* Lecturer PhD. at National Institute for Training and Further Education of Lawyers.

\*\* Attorney at Law, Bucharest Bar.

### **Modificări legislative**

Unul dintre principiile răspunderii penale este principiul inevitabilității acesteia, potrivit căruia restabilirea ordinii sociale ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni este o consecință care nu poate fi evitată. Acest principiu nu este un scop în sine, astfel că ori de câte ori realizarea răspunderii penale nu mai este necesară, din rațiuni sociale sau de politică penală, legiuitorul a prevăzut posibilitatea ca aceasta să fie exclusă.

Legea penală instituie mai multe cauze care exclud răspunderea penală și care determină imposibilitatea aplicării sancțiunilor penale, printre care și instituția retragerii plângerii prealabile<sup>1</sup>.

Legea nr. 116/2025 aduce modificări semnificative în materia instituției anterior precizate, consolidând poziția victimei în procesul penal.

Astfel, până la intrarea în vigoare a acestei legi, art. 158 alin. (4) C.pen., reglementa următoarele:

*În cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile, dar acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu în condițiile legii, retragerea plângerii produce efecte numai dacă este însușită de procuror.*

În prezent, actualul art. 158 alin. (4) C.pen., prevede următoarele:

*În cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile, indiferent dacă acțiunea penală a fost pusă în mișcare în urma unei plângeri prealabile sau din oficiu, în condițiile legii, retragerea plângerii produce efecte numai dacă este însușită de procuror.*

Această intervenție legislativă reflectă preocuparea statului pentru prevenirea presiunilor exercitate asupra victimelor și pentru asigurarea unei protecții sporite a interesului public, în special în cauzele ce implică fapte de violență îndreptate împotriva vieții, integrității corporale sau sănătății persoanei. Modificarea a fost determinată de realitățile practicii judiciare, care au evidențiat faptul că numeroase victime, cu precădere în cazurile de violență domestică sau agresiuni fizice, își retrăgeau plângerea nu ca expresie a unei voințe autentice, ci sub influența fricii, a presiunilor exercitate de agresor ori a constrângerilor familiale și sociale.

În acest context, atribuirea procurorului a competenței de a valida retragerea plângerii prealabile constituie o garanție suplimentară a faptului că manifestarea de voință a victimei este liberă și nealterată, și nu rezultatul unei situații de vulnerabilitate. Măsura exprimă o evoluție importantă a politicii penale în direcția protejării efective a persoanelor vătămate și a prevenirii fenomenului de revictimizare prin intermediul unor mecanisme procedurale aparent neutre.

De asemenea, prin Legea nr. 232/2025, a fost introdus alin. (5) al aceluiași articol potrivit căruia *în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 193 C.pen. și art. 196 C.pen. săvârșite asupra unui membru de familie, retragerea plângerii penale nu produce efecte.*

Această soluție legislativă întărește orientarea contemporană a dreptului penal către o protecție sporită a victimelor aflate în situații de vulnerabilitate, recunoscând caracterul particular al relațiilor de familie și riscurile specifice pe care acestea le generează. Prin eliminarea posibilității ca retragerea plângerii să producă efecte în cazul infracțiunilor de violență comise asupra unui

---

<sup>1</sup> M.A. Hotca, *Manual de drept penal, Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2020, p. 535.

membru de familie, legiuitorul limitează influența presiunilor emoționale, economice sau sociale exercitate asupra victimei și afirmă prevalența interesului public în combaterea violenței domestice. În completarea acestui cadru de protecție, o nouă modificare legislativă adoptată de Parlament la data de 5 noiembrie 2025 prevede scutirea victimelor infracțiunilor de violență domestică de la plata taxei judiciare de timbru în cauzele având ca obiect divorțul și partajul, măsură menită să faciliteze accesul real la justiție și desprinderea victimei din mediul abuziv.

### **Reglementări în materie**

În timp ce analizăm parcursul victimei prin sistemul de justiție și curajul de a sesiza autoritățile, este necesar să contextualizăm aceste experiențe prin prisma fenomenului social căruia li se raportează cele mai multe plângeri: violența domestică. Aceasta reprezintă nu doar o formă extrem de frecventă de agresiune, ci și una dintre cele mai complexe, din punct de vedere juridic și psihologic, datorită caracterului continuu al abuzului.

În sensul Legii nr. 217/2003, violența domestică reprezintă *orice inacțiune sau acțiune intenționată de violență fizică, sexuală, psihologică, economică, socială, spirituală sau cibernetică, care se produce în mediul familial sau domestic ori între soți sau foști soți, precum și între actuali sau foști parteneri, indiferent dacă agresorul locuiește sau a locuit împreună cu victima.*

Potrivit art. 4 al dispozițiilor anterior referite, violența domestică se manifestă sub următoarele forme:

a) *violența verbală* - adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte și expresii degradante sau umilitoare;

b) *violența psihologică* - impunerea voinței sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune și de suferință psihică în orice mod și prin orice mijloace, prin amenințare verbală sau în orice altă modalitate, șantaj, violență demonstrativă asupra obiectelor și animalelor, afișare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieții personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, urmărirea fără drept, supravegherea locuinței, a locului de muncă sau a altor locuri frecventate de victimă, efectuarea de apeluri telefonice sau alte tipuri de comunicări prin mijloace de transmitere la distanță, care prin frecvență, conținut sau momentul în care sunt emise creează temere, precum și alte acțiuni cu efect similar;

c) *violența fizică* - vătămarea corporală ori a sănătății prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum și alte acțiuni cu efect similar, supunerea la eforturi fizice epuizante sau la activități cu grad mare de risc pentru viață sau sănătate și integritate corporală, altele decât cele de la lit. e);

d) *violența sexuală* - agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărțuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreținerii unor relații sexuale forțate, viol conjugal;

e) *violența economică* - interzicerea activității profesionale, privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acțiunea de sustragere intenționată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a poseda, folosi și dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor și resurselor

comune, refuzul de a susține familia, impunerea de munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv unui membru de familie minor, precum și alte acțiuni cu efect similar;

f) *violența socială* - impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate și de prieteni, interzicerea frecventării instituției de învățământ sau a locului de muncă, interzicerea/limitarea realizării profesionale, impunerea izolării, inclusiv în locuința comună, privarea de acces în spațiul de locuit, deposizarea de acte de identitate, privare intenționată de acces la informație, precum și alte acțiuni cu efect similar;

g) *violența spirituală* - subestimarea sau diminuarea importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice ori religioase, interzicerea dreptului de a vorbi în limba maternă și de a învăța copiii să vorbească în limba maternă, impunerea aderării la credințe și practici spirituale și religioase inacceptabile, precum și alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare;

h) *violența cibernetică* - hărțuire online, mesaje online instigatoare la ură pe bază de gen, urmărire online, amenințări online, publicarea nonconsensuală de informații și conținut grafic intim, accesul ilegal de interceptare a comunicațiilor și datelor private și orice altă formă de utilizare abuzivă a tehnologiei informației și a comunicațiilor prin intermediul calculatoarelor, telefoanelor mobile inteligente sau altor dispozitive similare care folosesc telecomunicațiile sau se pot conecta la internet și pot transmite și utiliza platformele sociale sau de e-mail, cu scopul de a face de rușine, umili, speria, amenința, reduce la tăcere victima.

În sensul prezentei legi, *prin victimă se înțelege persoana fizică ce este supusă uneia sau mai multor forme de violență prevăzute la art. 4, inclusiv copiii martori la aceste violențe.*

Pe lângă drepturile recunoscute oricărei persoane vătămate în cadrul procesului penal, legislația specială în materia violenței domestice consacră un set de drepturi suplimentare în favoarea victimei, menite să răspundă situației sale de vulnerabilitate. Astfel, victima violenței domestice beneficiază de dreptul la respectarea personalității, demnității și vieții private, de dreptul la informare privind exercitarea drepturilor sale, precum și de măsuri de protecție specială, adaptate nevoilor și circumstanțelor concrete. De asemenea, cadrul normativ asigură accesul victimei la servicii de consiliere, reabilitare și reintegrare socială, la asistență medicală gratuită, precum și la consiliere și asistență juridică gratuită, în condițiile legii, în vederea garantării unui acces efectiv la justiție.

Un element definitoriu al dinamicii actuale în materia protecției victimelor îl constituie curajul tot mai multor persoane de a rupe tăcerea și de a apela la instrumentele juridice puse la dispoziție de stat. Formularea unei plângeri penale sau sesizarea organelor de poliție în vederea obținerii unui ordin de protecție provizoriu nu mai reprezintă doar un act procedural, ci o veritabilă declarație de autoconservare. Curajul de a formula o plângere sau de a cere un ordin de protecție marchează, astfel, trecerea de la tăcerea impusă de teamă la exprimarea legitimă a dreptului la protecție și justiție — un pas esențial în procesul individual de vindecare și în afirmarea unei conștiințe colective care respinge violența sub orice formă.

### **Perspectivă psihologică**

Din punct de vedere psihologic, pentru victimă, conștientizarea propriei traume reprezintă un proces extrem de dificil și adesea dureros. Experiența violenței, fie ea fizică, psihologică sau sexuală, generează un amestec complex de emoții – teamă, rușine, vinovăție, neputință – care poate împiedica persoana să recunoască amploarea suferinței prin care trece. În multe cazuri, victimele dezvoltă mecanisme de negare sau de minimizare a evenimentelor, ca strategie de supraviețuire, ceea ce amână sau complică procesul de vindecare.

Ieșirea din acest ciclu traumatic implică nu doar recunoașterea suferinței, ci și curajul de a solicita sprijin extern, fie prin consiliere psihologică, fie prin implicarea instituțiilor statului. Pentru persoanele afectate de violență domestică, de exemplu, acest demers este adesea însoțit de frică – atât față de agresor, cât și față de stigmatizarea socială sau de incertitudinea procedurilor legale. Astfel, procesul de conștientizare și recuperare psihologică este gradual, iar sprijinul specializat și empatia mediului juridic și social devin esențiale pentru ca victima să poată ieși din trauma trăită și să-și recâștige sentimentul de siguranță și control asupra propriei vieți.

Trauma generată de infracțiuni împotriva vieții, integrității corporale sau sănătății este adesea profundă și complexă. În multe cazuri, efectele nu se limitează la momentul agresiunii, ci se extind pe termen lung, afectând percepția de sine, relațiile sociale și funcționarea psihică generală. Persoanele vătămate pot dezvolta stări de anxietate cronică, depresie, tulburări de stres post-traumatic (PTSD) și probleme de adaptare socială. Aceste manifestări psihologice complică atât procesul de recuperare personală, cât și participarea activă în procesul juridic, făcând ca drumul prin justiție să fie și mai dificil<sup>2</sup>.

Un aspect central al traumei este tăcerea inițială a victimei, care poate dura săptămâni, luni sau chiar ani. Victimele se confruntă cu un conflict interior între dorința de a fi protejate și teama de represalii sau stigmatizare socială. În această perioadă, multe persoane încearcă să minimizeze sau să ignore gravitatea faptelor, fapt care poate fi interpretat eronat de către mediul extern drept acceptare sau lipsă de reacție. Această reacție defensivă nu reflectă neapărat voința reală a victimei, ci mecanisme de supraviețuire psihologică în fața unui context perceput ca periculos.

Procesul de conștientizare a traumei este unul gradual și adesea dureros. Victima trebuie să recunoască suferința și să accepte că experiențele trăite au consecințe reale asupra stării sale fizice și psihice. În acest context, sprijinul specializat – psihologi, consilieri, grupuri de suport – devine esențial. Intervențiile terapeutice ajută la procesarea experiențelor traumatice, la reducerea anxietății și a sentimentelor de vinovăție și la dezvoltarea resurselor interne necesare pentru a face față provocărilor juridice și sociale.

În plus, trauma nu afectează doar individul, ci și relațiile sale sociale. Victimele pot deveni retrase, neîncrezătoare față de ceilalți și vulnerabile în relațiile interpersonale. Această izolare contribuie la perpetuarea efectelor psihologice negative, iar lipsa unui cadru instituțional empatic poate accentua fenomenul de revictimizare. De aceea, o abordare interdisciplinară care să combine protecția juridică cu sprijinul psihologic este crucială pentru ca victima să depășească trauma și să-și recapete autonomia și siguranța.

---

<sup>2</sup> Pete Walker, *Complex PTSD: From Surviving to Thriving*, Chapter 5, p.74.

### **Perspectivă criminologică**

Din punct de vedere criminologic, ultimele două decenii au evidențiat un aspect teoretic nou, de real interes pentru obiectul criminologiei, respectiv victima infracțiunii.

S-a reproșat criminologiei că și-a concentrat eforturile asupra problematicei referitoare la infractor, neglijând aproape total studiul victimologic. Fondatorul victimologiei generale este Benjamin Meldensohn (1956), acesta fiind mai mult interesat de personalitatea victimei decât de a studia factorii victimogeni.

Acesta a clasificat victimele în următoarele categorii:

- victime absolut nevinovate (cazul nou – născutului ucis de mama sa)
- victime foarte puțin vinovate (femeia care își provoacă un avort și urmare a manoperele avortive decedează)
- victime la fel de vinovate ca și infractorul (suicidul consimțit)
- victime mai vinovate decât infractorul (victima provocatoare)
- victima cea mai vinovată sau unic culpabilă (infractorul victimă a unei legitime apărări)
- victima care depune plângere mincinoasă și victima imaginară – în cazul tulburărilor psihice<sup>3</sup>.

Orientată către identificarea modalităților prin care fenomenul infracțional poate fi prevenit și controlat, criminologia nu poate exclude, din obiectul sau de studiu, reacția socială formală și informală asupra criminalității. Reacția socială intervine atât *ante-factum*, prin programe și măsuri de prevenire, cât și *post-factum*, prin înfaptuirea justiției. Evoluția criminologiilor specializate către criminologia generală s-a desfășurat, cel mai adesea, sub semnul unor lupte de idei. În cadrul orientării biologice sau atropologic – biologice, sunt reunite teorii care conferă factorilor biologici o importanță hotărâtoare în geneza crimei. Caracteristic pentru ansamblul acestei orientări este limitarea obiectului criminologiei la studiul infractorului, încercarea de a demonstra existența unor trăsături specifice de ordin bioantropologic care diferențiază infractorul de non – infractor, trăsături care determină comportamentul antisocial al individului.

Avem astfel în vedere Teoriile eredității<sup>4</sup>, susținând o anumită relevanță a factorului ereditar în geneza criminalității, Charles Goring a susținut în lucrarea sa „The English Convict : A statically study” publicată la Londra în 1913, ideea potrivit căreia crima este un defect ereditar, aceasta fiind moștenită astfel cum sunt moștenite și trăsăturile fizice sau cele de personalitate ale individului<sup>5</sup>. Goring a demonstrat și că predispozițiile deviante ale urmașilor infractorilor sunt moștenite într-un procent ridicat, existând chiar mari asemănări între particularitățile crimei comise de părinți și de cele comise de copii sau între frați.

Pornind de la teoriile biologice și antropologico-biologice care subliniază rolul factorilor ereditari în geneza criminalității, se poate observa o analogie interesantă atunci când fenomenul criminalității este analizat din perspectiva victimei.

---

<sup>3</sup>G. Nistoreanu, C.Păun, L-D. Hărățău, A-S. Nicolescu, M.C. Sinescu, *Criminologie, Note de curs*, Editura Hamangiu, 2023, p.25-26.

<sup>4</sup> Idem, p.79.

<sup>5</sup> B. Vîrjan, *Criminologie, Curs universitar*, Editura Universul Juridic, București, 2024, p.176.

Așa cum predispozițiile deviante pot fi transmise între generații, la fel și traumele provocate de infracțiuni pot avea efecte transgeneraționale, afectând nu doar persoana direct vătămată, ci și urmașii acesteia. Conceptul de traumă transgenerațională evidențiază modul în care experiențele de victimizare – violență domestică, abuz fizic sau psihologic – se pot „transmite” prin mecanisme psihologice, sociale și familiale, influențând dezvoltarea emoțională și comportamentală a copiilor sau chiar a nepoților victimei.<sup>6</sup>

Astfel, putem transpune teoria eredității nu la nivelul trăsăturilor criminale, ci la nivelul vulnerabilității psihologice și al impactului traumatic: trauma nu este doar un fenomen individual, ci poate constitui un pattern transmis prin relațiile familiale, prin modele de atașament, comportamente de coping disfuncționale și anxietăți interne. Din această perspectivă, criminologia și psihologia victimei se intersectează, evidențiind necesitatea unor intervenții integrate care să prevină perpetuarea efectelor traumei de la o generație la alta.

De când ne naștem, până când părăsim această dimensiune, trecem prin anumite momente ale vieții mai mult sau mai puțin impactante pentru viețile noastre. Traumele care se formează în interiorul nostru sunt stocate adânc în ADN și pot fi transmise mai departe. Dacă acestea rămân nerezolvate ori nerecunoscute, noii membri ai familiei le vor prelua. Astfel, depresia, anumite boli, dependența de orice fel sau oricare alt tip de comportament deviant sau stare emoțională negativă poate să fie transmisă de la o generație la alta. Această intersecție între experiența personală și moștenirea psihologică subliniază importanța unei abordări integrate, care să combine protecția juridică cu intervenția psihologică și sprijinul social.

### **Concluzii**

Analiza parcursului victimei prin sistemul de justiție evidențiază faptul că, dincolo de actul formal al formulării unei plângeri penale, persoana vătămată traversează un proces complex, marcat de vulnerabilitate și traumă. Deși înfăptuirea justiției își are originea în necesitatea reparării unui drept lezat, practica judiciară a demonstrat că victima continuă să fie percepută, în multe situații, ca un participant secundar, rolul său fiind redus la cel de declanșator al procedurii penale.

Modificările legislative recente, în special cele privind retragerea plângerii prealabile și limitarea efectelor acesteia în cazul infracțiunilor de violență comise asupra membrilor de familie, reflectă o schimbare semnificativă de paradigmă în politica penală. Prin atribuirea procurorului a competenței de a valida retragerea plângerii și prin afirmarea caracterului indisponibil al acțiunii penale în anumite situații de violență domestică, legiuitorul recunoaște explicit existența presiunilor, constrângerilor și relațiilor de dependență care pot afecta voința victimei. Aceste intervenții normative contribuie la prevenirea revictimizării și la consolidarea protecției efective a persoanelor vătămate. În același timp, analiza fenomenului violenței domestice relevă complexitatea acestuia, atât din perspectivă juridică, cât și psihologică. Trauma rezultată din astfel de infracțiuni afectează profund capacitatea victimei de a acționa, de a coopera cu autoritățile și de a-și reconstrui autonomia personală, fiind adesea însoțită de sentimente de vinovăție, teamă și neîncredere. Drumul victimei prin sistemul de justiție nu se oprește la plângerea penală, ci

---

<sup>6</sup> A. Maftai, *Trauma transgenerațională*, <https://ancamaftai.ro/trauma-transgenerationala/>.

presupune un parcurs dificil de recunoaștere a traumei, de confruntare cu mecanismele instituționale și de recâștigare a demnității și siguranței personale.

Reținem că o justiție echitabilă presupune nu doar sancționarea infractorului, ci și plasarea victimei în centrul preocupărilor juridice, prin politici penale coerente, intervenții legislative adecvate și o abordare interdisciplinară care să valorizeze dimensiunea umană a actului de justiție.

#### **Referințe bibliografice**

- M.A. Hotca, Manual de drept penal, Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2020.
- Pete Walker, Complex PTSD: From Surviving to Thriving, Chapter 5.
- G. Nistoreanu, C.Păun, L-D. Hărățau, A-S. Nicolescu, M.C. Sinescu, Criminologie, Note de curs, Editura Hamangiu, 2023.
- B. Virjan, Criminologie, Curs universitar, Editura Universul Juridic, București, 2024.